

Københavns Kommune

Revisionsrapport – Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2023

Økonomiforvaltningen

Att.:

Adm. direktør Søren Hartmann Hede

Direktør Nicolai Kragh Petersen

Københavns Rådhus

1599 København V

Intern Revision

1	Formål, omfang m.v.	3
1.1	Revisionens formål	3
1.2	Revisionens omfang og afgrænsning	3
1.3	Revisionsarbejdets udførelse	3
2	Ledelsesresumé og konklusion	5
3	Observationer, risikovurderinger og anbefalinger	7
3.1	Nye bemærkninger og observationer 2023	7
3.2	Videreførte bemærkninger og observationer 2023	10
3.3	Lukkede bemærkninger og observationer i 2023	13
4	Udført arbejde	14
4.1	Væsentlige driftsprocesser på kreditorområdet i Kvantum	14
4.2	Hierarki og prokuragrænser ved godkendelse af bilag	16
4.3	Oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i Kvantum	16
4.4	Administration af autorisationer til Kvantum	16
4.5	Kontrol af medarbejdere med særlige rettigheder i Kvantum	17
4.6	Den af KS udførte stikprøvekontrol	17
4.7	Bilagskontrol	18
5	Afslutning	20
6	Bilag - Formidling af risiko og væsentlighed m.v.	21

1 Formål, omfang m.v.

Som led i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab for 2023 har vi foretaget revision af kommunens regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller generelt samt for indkøbsområdet.

1.1 Revisionens formål

Revision af kommunens forretningsgange og interne kontroller er en del af den lovpligtige revision og indgår i grundlaget for vores påtegning af Københavns Kommunes årsregnskab. Revisionens formål er at undersøge, om området administreres betryggende og i overensstemmelse med borgerrepræsentationens beslutninger, gældende love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, endvidere at foretage en kritisk gennemgang af forretningsgange og de kontroller, der er etableret på området.

Det bedste værn mod uregelmæssigheder er hensigtsmæssige forretningsgange og gode interne kontroller, hvorfor vores revision i vidt omfang har baseret sig på efterprøvelse af forretningsgange og interne kontroller, men ikke undersøgelser specielt med henblik på opdagelse af uregelmæssigheder.

Det påhviler ledelsen at tilrettelægge kontrolsystemer og forretningsgange, der er betryggende efter forvaltningens forhold, og det påhviler revisor at gennemgå disse forretningsgange og interne kontroller som et led i revisionen af årsregnskabet.

1.2 Revisionens omfang og afgrænsning

Omfanget af vores arbejde fastlægges ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejl.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller i overensstemmelse med kommunens kasse- og regnskabsregulativ m.v.

Revisionen er baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Dette indebærer, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Ud fra ovenstående har vi tilrettelagt vores løbende revision af regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2023.

I forbindelse med revisionen tester vi de interne kontroller, i det omfang vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet. Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens rigtighed.

Vi skal gøre opmærksom på, at revisionen først anses for afsluttet, når vi har underskrevet erklæringen på årsregnskabet.

1.3 Revisionsarbejdets udførelse

Revisionen omfatter Intern Revisions bistand til EY i forbindelse med lovpligtig revision af forretningsgange og de tilrettelagte kontroller på økonomiområdet. Revisionen er udført på grundlag af godkendt revisionsplan for 2023 og er bl.a. gennemført ved besøg hos Koncernservice (KS) og centralenheder i forvaltningerne.

Ved revisionen har vi vurderet de processer, der er væsentlige for revisionen af kommunens årsrapport.

Revisionen har omfattet vurdering af kontrollernes:

- ▶ Design – og hvorvidt der på de konkrete aktiviteter er identificeret risici, som kan medføre tilsigtede eller utilsigtede fejl og mangler, og om der er udarbejdet hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange og interne kontroller, der afdækker disse.
- ▶ Implementering - og om de udarbejdede retningslinjer og interne kontroller rent faktisk er implementeret i kommunen.
- ▶ Effektivitet – og hvorvidt kontrollerne har fungeret efter hensigten og har medvirket til at forebygge eller opdage tilsigtede og utilsigtede fejl og mangler på de konkrete aktiviteter i hele regnskabsåret. Dette omfatter alene kontroller, som vurderes særlig afgørende for at sikre mod væsentlige fejl i forbindelse med kommunens regnskabsafklæggelse.

2 Ledelsesresumé og konklusion

I forbindelse med den løbende revision af regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller for 2023 har vi identificeret de processer, der er væsentlige for revisionen, og vurderet design og implementering af forretningsgange og interne kontroller. Hvor det bidrager til vores revisionsoverbevisning samt forståelse af kontrolmiljøet på området, har vi testet kontrollernes design, implementering og effektivitet.

På baggrund af vores gennemgang er det vores vurdering, at der generelt er etableret et godt kontrolmiljø.

Den tilbagevendende analyse af funktionsadskillelseskonflikter i Kvantum har i 2023 afdækket, at der i forbindelse med revisionen identificeres en generisk konto med fuld adgang til SAP Kvantum-applikationen. Vi henstiller, at der ikke anvendes generiske servicekonti med fuld adgang til SAP Kvantum-applikation.

I lighed med 2022 har vi i 2023 haft særligt fokus på fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.

En forudsætning for at god regnskabsskik er efterlevet, og at kontrolmiljøet vedrørende betalinger er effektivt, er, at rekvirenten vedlægger tilstrækkelig dokumentation så 2.-godkender har adgang til et fyldestgørende regnskabsmateriale. Manglende dokumentation øger også risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, hvis det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser m.v. fakturaen reelt dækker.

Vi har udtaget en stikprøve på 384 bilag vedrørende seks forvaltninger suppleret med en særlig bilagskontrol rettet mod Kultur- og Fritidsforvaltningen (KFF). Kontrollen er rettet mod alle typer af udbetalinger samt finansbilag (omposteringer). Baseret på vores stikprøvevise gennemgang er det kun Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF), som i al væsentlighed efterlever kravene vedrørende fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer. I de andre seks forvaltninger er der varierende udfordringer som særligt kan henføres til utilstrækkelig dokumentation og manglende oplysning omkring formål og deltagere ved indkøb foretaget med dankort eller via medarbejderudlæg.

Ledelsen er bekendt med, at dette medfører en øget risiko for, at tilsigtede og utilsigtede fejl, mangler, herunder uregelmæssigheder eller besvigelser, kan opstå og forblive uopdagede.

De interne kontroller omkring bogføring og betalingsformidling er i al væsentlighed baseret på, at:

- ▶ særlige rettigheder og kritiske roller i udbetalingssystemer begrænses mest muligt, og at der ved tildeling af jobfunktions- og funktionsroller så vidt muligt, undgås konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,
- ▶ kommunen har implementeret supplerende kontroller rettet mod medarbejdere med særlige rettigheder, kritiske roller og funktionsroller, der konflikter med hensyn til funktionsadskillelse, ændringer af betalingsoplysninger i stamdata m.v.,
- ▶ alle transaktioner gennemføres, som hovedregel, med 2 godkendere (4 øjnes-princip), idet betaling af eksterne fakturaer/indkøbsordre under 10.000 kr. gennemføres i henhold til kommunens forretningsgange, dog kun med én godkender, og
- ▶ der forinden betaling af leverandørfakturaer attesteres/varemodtages for, at varen er modtaget i rette mængde, kvalitet og pris.

Bogføring og betalingsformidling med kun én godkender medfører en iboende risiko for fejl i årsregnskabet, herunder fejl forårsaget af besvigelser. Risikoen relaterer sig primært til bevidste fejl, som sædvanligvis søges skjult eller sløret. Der er i tilknytning hertil etableret en kompenserende opdagende stikprøvevis kontrol af fakturaer/indkøbsordrer under 10.000 kr.

Endvidere er der helt overordnet etableret kompenserende opdagende kontroller, som mindsker risikoen for, at væsentlige fejl forbliver uopdagede. Der kan henføres til, at:

- ▶ der foretages løbende budget/bevillingskontrol, herunder forbrugsovervågning, og
- ▶ balancekonti afstemmes løbende og er underlagt kontrol.

Vi skal gøre opmærksom på, at bemærkningerne alene har til formål at påpege de fra et revisionsmæssigt synspunkt foreliggende kontrolsvagheder. Vi skal understrege, at vi under vores revision ikke har konstateret konkrete forhold, der giver anledning til mistanke om tilsigtede eller utilsigtede uregelmæssigheder eller besvigelser som følge af ovenstående forhold.

Der henvises til afsnit 3 og 4 for uddybning af ovenstående og andre relevante forhold.

3 Observationer, risikovurderinger og anbefalinger

For nærmere beskrivelse af kategoriernes prioritet henvises til Bilag 1 - Formidling af væsentlighed og risiko mv.

3.1 Nye bemærkninger og observationer 2023

Der følgende nye kritiske eller væsentlige observationer i forbindelse med den udførte revision i 2023.

3.1.1 Observationer, der er rettet mod ØKF

Forvaltning	ØKF	Revisionsområde	Brugeradministration Kvantum	Væsentlighedsniveau
Reference	3.1.1	Revisionsemne	Brugeradministration Kvantum (SAP Basis)	
Observation	<p>Vi har foretaget analyse af SAP Basis adgange. Baseret på SAP Basis analyserne er der konstateret en række KMD-brugere i Kvantum, som har kritiske rettigheder til produktionsmiljøet, hvilket giver mulighed for omgåelse af kontrolmiljøet uden om PIM-løsningen.</p> <p>Forholdene medfører risiko for uautoriseret adgang og ændringer til systemer og data i Kvantum, det vil sige både tilsigtede og utilsigtede fejl. KS har oplyst, at man er opmærksom på forholdet, og at rollerrettelser vil ske løbende og forventes afsluttet Q1 2024.</p> <p>De konkrete forhold relaterer sig til:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 30 KMD-brugere har adgang til at vedligeholde tabeller i produktionsmiljøet, hvoraf en enkelt KMD-bruger har eksekveret transaktionskoden, der giver adgangen inden for en 3- måneders periode. Det er oplyst, at det er aftalt med KMD, at der skal ske rettelser på deres roller, samt at det undersøges, om der er nogle af brugerne, der kan nedlægges og udelukkende tilgå Kvantum via Firefighter- eller PIM løsningen. Rollerrettelser vil ske løbende og forventes afsluttet Q1 2024. ▶ 30 KMD-brugere har adgang til at vedligeholde RFC forbindelser i produktionsmiljøet, hvoraf tre KMD-brugere har eksekveret transaktionskoden, der giver adgangen inden for en 3- måneders periode. Det er oplyst, at det er aftalt med KMD, at der skal ske rettelser på deres roller, samt at det undersøges, om der er nogle af brugerne, der kan nedlægges og udelukkende tilgå Kvantum via Firefighter- eller PIM løsningen. Rollerrettelser vil ske løbende og forventes afsluttet Q1 2024. ▶ En enkelt KMD-bruger har adgang til at gå i debug change mode, hvilket giver mulighed for at omgå autorisationskonceptet. Det er oplyst, at KMD-brugeren ikke har adgangen længere, da den efterfølgende er fjernet. 			 2023
Revisionsbemærkning	<p>Vi henstiller, at forvaltningen fortsætter arbejdet med gennemgangen af KMD-brugerne med henblik på, at disse adgange reduceres til et arbejdsbetinget behov, herunder at der arbejdes på, at de nævnte opgaver i højere grad søges udført gennem Firefighter- eller PIM-løsningen, hvor der er et velfungerende tilsyn med kritiske rettigheder.</p>			

Forvaltning	ØKF	Revisionsområde	Brugeradministration Opus (Løn & Debitor)	Væsentlighedsniveau ● 2023
Reference	3.1.2	Revisionsemne	Brugeradministration (privilegerede brugere)	
Observation	<p>Vi har konstateret, at 18 eksterne brugere fra KMD er tildelt en kritisk autorisation (S_DEVELOP med OBJTYPE DEBUG og aktivitet 02) i produktionsmiljøet. Dette betyder, at brugerne er i stand til at omgå autorisationskonceptet i Opus, og dermed omgå kontrolmiljøet.</p> <p>Denne adgang kan medføre øget risiko for omgåelse af kontrolmiljøet og efterfølgende besvigelser.</p>			
Revisionsbemærkning	Vi henstiller, at det sikres, at denne kritiske adgang som udgangspunkt begrænses i produktionsmiljøet, og i højere grad søges udført gennem Firefigh- eller PIM-løsningen.			

Forvaltning	ØKF	Revisionsområde	Autorisation	Væsentlighedsniveau ● 2023
Reference	3.1.3	Revisionsemne	Administration af autorisationer til Kvantum	
Observation	<p>Den tilbagevendende analyse af funktionsadskillelseskonflikter (SoD konflikter) i Kvantum har i 2023 afdækket en generisk konto (ikke-personhenførbar) med fuld adgang til SAP Kvantum-applikationen. Den omtalte generiske bruger er SRV_SERVNOW, som er en ServiceNow bruger.</p> <p>Brugeren har dog ikke været logget på applikationen.</p> <p>Det er oplyst, at brugeren er oprettet tilbage i 2017 inden overgang til drift, og der er hverken angivet ejer eller nærmere formål. Desuden oplyses det, at der er planlagt analyse i Q1 2024 af, hvad denne bruger udfører for at kunne skræddersy rollen til den.</p>			
Revisionsbemærkning	Vi henstiller, at der ikke anvendes generiske servicekonti med fuld adgang til SAP Kvantum-applikationen.			

Forvaltning	ØKF	Revisionsområde	Autorisation	Væsentlighedsniveau
Reference	3.1.4	Revisionsemne	Administration af autorisationer til Kvantum	
Observation	<p>Den tilbagevendende analyse af funktionsadskillelseskonflikter (SoD konflikter) i Kvantum har i 2023 afdækket, at to SAP-support brugere med fuld adgang til SAP Kvantum-applikationen ikke var lukket ned efter brug. Brugerne havde dog ikke været logget på applikationen siden 2022. Det er oplyst, at KMD skal melde tilbage til KS, når de lukker sagen hos SAP, hvilket ikke var sket i disse tilfælde. Der er efterfølgende modtaget dokumentation for, at brugerne er blevet lukket ned pr. 9. oktober 2023 i SAP Kvantum-applikationen.</p>			 2023
Revisionsbemærkning	<p>Vi henstiller, at proceduren for at lukke brugerne rettidigt bliver fulgt for SAP-support brugere med fuld adgang til SAP-Kvantum.</p>			

Forvaltning	ØKF	Revisionsområde	Indkøb	Væsentlighedsniveau
Reference	3.1.5	Revisionsemne	Regler for indkøb af varer og tjenesteydelser	
Observation	<p>Ved bilagskontrollen i 2022 konstaterede vi forskellige typer af udgifter, som vi vurderede at være atypiske i forhold til at være kommunalt formål/anliggende. I forlængelse heraf blev der foretaget en større gennemgang af bilag i Kultur- og Fritidsforvaltningen.</p> <p>Kommunens overordnede regler fremgår af Personalebaseren. Der er usikkerhed omkring, hvorvidt de regler og retningslinjer, der fremgår af Personalebaseren, er opdateret og gældende, ligesom kendskabet til personalebaseren vurderes at være meget begrænset.</p> <p>Enkelte forvaltninger har eller er i gang med at udarbejde forvaltningsspecifikke regler.</p>			 2023
Revisionsbemærkning	<p>Vi henstiller, at ØKF sikrer, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ De nuværende regler og retningslinjer i Personalebaseren er opdaterede, herunder at der tages stilling til, hvilke fælles regler og retningslinjer, der er nødvendige i KK ▶ kendskabet til de fælles KK-regler udbredes i organisationen, og at forvaltningerne sikrer det nødvendige ledelsesfokus i forhold til at medvirke til, at kommunale midler anvendes til relevante kommunale formål. 			

3.2 Videreførte bemærkninger og observationer 2023

3.2.1 Observationer, der er rettet mod ØKF

Forvaltning	ØKF	Revisionsområde	Autorisation	Væsentlighedsniveau
Reference	3.2.1	Revisionsemne	Administration af autorisationer til Kvantum	
Observation	<p>Den tilbagevendende analyse af funktionsadskillelseskonflikter (SoD konflikter) i Kvantum har i 2022 afdækket, at der inden for området "Financial Closing and Reporting" er SoD konflikter med kritikalitet "High".</p> <p>Derudover har vi ved revisionen identificeret en risiko i forbindelse med, at de personer, der administrerer robotterne (robotejer) også selv kan have rettigheder, der giver konflikter (risici) i forhold til funktionsadskillelse. Det skal sikres, at robot og robotejer i forening ikke opnår utilsigtede brede rettigheder – bl.a. tilsidesættelse af funktionsadskillelse, hvilket medfører en svaghed i kontrolmiljøet.</p> <p>Opfølgning 2023 Der er ved revisionen foretaget en analyse af SoD konflikter i Kvantum, samt fulgt op på sidste års anmærkninger. Der er ved revisionen ikke fundet nogle nye væsentlige forhold. Opfølgningen på sidste års forhold omkring "Financial Closing and Reporting" vedrører to SoD konflikter, hvoraf den ene SoD konflik omkring vedligeholdelse af omkostningscenter & bogføring er løst, da ingen almindelige brugere har adgang til at omgå denne konflikt længere, jf. EYs analyse. Derudover er der for den sidste SoD konflikt omkring vedligeholdelse af kontoplan & bogføring reduceret i antallet af adgange fra 25 brugere til 8 brugere, jf. EYs analyse.</p> <p>Robotbrugerne er ligeledes gennemgået for SoD konflikter, og her er det konstateret, at én enkelt robotbruger (RPA-DF2A) har adgang til at omgå to konflikter, jf. EYs analyse:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sales Order Processing & Maintain Billing Documents ▶ Maintain Billing Documents & Post Journal Entry. 			 2022 2023
Revisionsbemærkning	<p>Det henstilles i lighed med tidligere år, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ tiltagene i forbindelse med konflikterne relateret til "Financial Closing and Reporting" samt den identificerede robotbruger, implementeres fuldt ud. 			

3.2.2 Observationer, der er rettet mod Forvaltningerne

Forvaltning	Forvaltningerne	Revisionsområde	Bilagskontrol	Væsentlighedsniveau
Reference	3.2.2	Revisionsemne	Bilagskontrol	
Observation	<p>Vi har i lighed med sidste år foretaget en gennemgang af et væsentligt større antal bilag for at vurdere, hvorvidt der er fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p> <p>Den udførte stikprøve har omfattet alle forvaltningerne.</p> <p>Stikprøven har udgjort 384 bilag suppleret med en særlig bilagskontrol rettet mod KFF, fordelt på følgende typer af betalinger:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Udlæg ▶ Dankort/kundekort ▶ E-faktura ▶ Rammeordre ▶ Indkøbsordre. <p>En forudsætning for at god regnskabsskik er efterlevet, og at kontrolmiljøet vedrørende betalinger er effektivt, er, at rekvirenten vedlægger tilstrækkelig dokumentation, så 2.-godkender har adgang til et fyldestgørende regnskabsmateriale.</p> <p>Manglende dokumentation øger også risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, såfremt det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser m.v. fakturaen reelt dækker.</p> <p>Opfølgning 2023 Den udførte kontrol viser, at der fortsat er flere fejl og mangler i bilagshåndteringen, som væsentligst kan henføres til indkøb ved brug af dankort og refusion af udlæg.</p> <p>ØKF, TMF og SUF har væsentligst udfordringer med manglende oplysning omkring formål og deltagere.</p> <p>KFF, SOF og BUF har udover udfordringer med manglende oplysning omkring formål og deltagere ligeledes mangler i forhold til tilstrækkelig dokumentation for de foretagne indkøb.</p> <p>Resultaterne af forvaltningernes egenkontrol er i al væsentlighed i overensstemmelse med revisionens observationer.</p>			 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023
Revisionsbemærkning	<p>Gennemgangen har vist, at BIF i al væsentlighed efterlever kravene vedrørende fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p> <p>Vi henstiller, at der i de andre forvaltninger fortsat er ledelsesmæssigt fokus på effekten af de igangsatte handleplaner fra 2022, der skal medvirke til at sikre fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p>			

Forvaltning	Forvaltningerne	Revisionsområde	Betaling til tiden	Væsentlighedsniveau
Reference	3.2.3	Revisionsemne	Kreditor	
Observation	<p>Betaling til tiden – Leverandørfakturaer</p> <p>Indenrigs- og Økonomiministeren har i brev af den 4. februar 2019, til alle landets kommuner, understreget vigtigheden af, at det offentlige etablerer en god forretningsgang for betaling af regninger – "Kommuner og regioner bør derfor have stor fokus på at sikre en effektiv håndtering af regninger og løbende holde øje med, at regninger faktisk betales rettidigt".</p> <p>Opfølgning 2023</p> <p>Af rapportering på forfaldne fakturaer efter lukning af perioderne viser, at der i lighed med tidligere år sker stigninger af i antallet af forfaldne fakturaer i forbindelse med sommerferieperioden.</p> <p>Udgangen af periode 6 viser, at der er forfaldne fakturaer for 10,2 mio. kr., dette beløb er vokset til 77,9 mio. kr. med udgangen af periode 7. Efterfølgende falder niveauet igen til omkring 10 mio. kr.</p> <p>Betalingsbetingelserne i Københavns Kommune er løbende måned + 30 dage.</p>			 2020 2021 2022 2023
Revisionsbemærkning	<p>I forbindelse med sommerferieperioden ses stadig en væsentlig stigning i forhold til ikke at betale regningerne til tiden. Det anbefales, at forvaltningerne har det nødvendige fokus på at sikre, at håndteringen af fakturaer i Kvantum sker løbende, og at der er et øget fokus på rettidig betaling til kommunens leverandører i sommerferieperioden.</p>			

3.3 Lukkede bemærkninger og observationer i 2023

I 2023 er der lukket fire væsentlige observationer fra 2022:

- ▶ Revisionens genudførelse af den af KS udførte kontrol af medarbejderudlæg viste, at vi er uenige om registreringen af fejl i de kontrollerede bilag. Det er efterfølgende på BRCK blevet præciseret dels, hvilken information forvaltningerne kan forvente at modtage, og dels præciseret hvad indholdet skal være.
- ▶ De nye roller og autorisationer, samt hvordan de bliver tildelt, er blevet implementeret med udgangen af 2023.
- ▶ Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen (BIF) efterlever i al væsentlighed kravene vedrørende fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.
- ▶ I 2019 anbefalede vi, at KS undersøgte mulighederne for at anvende teknologi, der ved algoritmer kan identificere anormaliteter i indkøbs- og godkendelsesmønstre. Dette kunne medvirke til en mere effektiv og intelligent tilgang til et præventivt kontrolmiljø, der tester hele populationen frem for manuel stikprøvekontrol. Det er ledelsens beslutning, hvordan kontrollerne udføres.

4 Udført arbejde

Revisionen har omfattet en gennemgang af følgende nøgleområder:

Område	Konklusion / anbefalinger
<i>4.1 Væsentlige driftsprocesser på kreditorområdet i Kvantum</i>	Revisionen har vist, at kontrollerne er implementeret og fungerer efter hensigten.
4.1.1 IDoc	
4.1.2 Stamdataspær	
4.1.3 Bank	
4.1.4 Bankmellemlægning	
4.1.5 Kortluk	
4.1.6 Fejlkonti	
4.1.7 Nemkonto	
4.1.8 Kreditor	
4.1.9 Indkøbsmodul	
<i>4.2 Hierarki og prokuragrænser ved godkendelse af bilag</i>	Revisionen har vist, at kontrollerne er implementeret og fungerer efter hensigten.
<i>4.3 Oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i Kvantum</i>	Revisionen har vist, at kontrollerne er implementeret og fungerer efter hensigten.
<i>4.4 Administration af autorisationer til Kvantum</i>	Der henvises til afsnit 3.2 Videreførte bemærkninger og observationer 2023.
<i>4.5 Kontrol af medarbejdere med særlige rettigheder i Kvantum</i>	Revisionen har vist, at kontrollerne er implementeret og fungerer efter hensigten.
<i>4.6 Den af KS udførte stikprøvekontrol</i>	Revisionen har vist, at kontrollerne er implementeret og fungerer efter hensigten.
<i>4.7 Bilagskontrol</i>	Der henvises til afsnit 3.2 Videreførte bemærkninger og observationer 2023.
4.7.1 Udlæg	
4.7.2 Dankort/kundekort	
4.7.3 E-faktura	
4.7.4 Rammeordre	
4.7.5 Indkøbsordre	

4.1 Væsentlige driftsprocesser på kreditorområdet i Kvantum

I fakturamodtagelsesprocessen er det en iboende risiko, at fejlagtige fakturaer modtages og godkendes til betaling, samt at der med svig for øje sker tilpasning til en fakturas betalingsoplysninger. Med det formål at opnå overbevisning for, at disse risici er afdækket, har vi identificeret relevante kontroller og gennemført handlinger, der afdækker, at kontrollerne er hensigtsmæssigt designet, er implementeret og har været effektive for hele perioden.

Vi har gennemgået systemkontrollen, der automatisk sender fakturaer over 10.000 kr. til 2. godkendelse, uden bemærkninger. Desuden er nedenstående kontroller gennemgået:

4.1.1 IDoc

IDoc-rettigheden giver muligheden for at fejlrette bilag, der er blevet stoppet i IDoc. Det er muligt at ændre i alle oplysninger for bilaget, herunder også betalingsoplysninger. Det er på- set, at denne kritiske rettighed - i overensstemmelse med de interne processer - alene er

tildelt medarbejdere i KS-SKC. Rettighederne tildelt i KS-kreditor er udelukkende "vis"-adgange og giver således ikke mulighed for at rette.

Alle ændringer foretaget til kritiske felter logges og udtages til efterfølgende manuel kontrol. Det er ved vores gennemgang af loggen og den udførte kontrol konstateret, at der i den revierede periode ikke er foretaget ændringer til kritiske felter via IDoc.

4.1.2 Stamdataspær

Ved ændring til kritiske felter efter indlæsningen i Kvantum påføres leverandøren en spærre, hvilket medfører, at alle betalinger bliver stoppet. Frigivelse af leverandøren sker ved manuel kontrol af de nye oplysninger.

Vores test af kontrollen med manuel validering af nye oplysninger har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.3 Bank

Processen er tilrettelagt, så alle transaktioner i banken automatisk udkonteres på mellemregningskonti. Dermed sikres det, at der ikke opstår afstemningsdifferencer på bankkonti. De modtagne afstemninger pr. 31. august 2023 viser, at der ikke fremstår afstemningsdifferencer. Det vurderes derfor, at processen med automatisk udkontering til mellemregningskonti er effektiv. Efter oplysninger fra kommunens banker, Danske Bank og Nordea, har kommunen pr. 31. august 1.423 bankkonti i alt, der udviser en nettosum på kredit 30 mio. kr.

4.1.4 Bankmellemregning

Vi har gennemgået forretningsgangene vedrørende håndtering af bankmellemregningskonti og testet, at afstemning af bankmellemregning er foretaget pr. 31. august 2023.

Kommunen har 88 bankmellemregningskonti med saldi i statusbalancen pr. 31. august 2023 med en nettosum på 13,5 mio. kr. i alt.

Vi har modtaget en bankafstemning samt bankmellemregningsafstemning. Dokumentation for de enkelte afstemninger er hentet i Kvantum.

Der er udvalgt 7 konti til gennemgang. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.5 Kortluk

Vi har i forbindelse med revisionen set på kontrollen af fratrådte medarbejdere. Opfølgning på fratrådte medarbejdere, udføres løbende i KS.

Den nye proces for kontrollen af fratrådte medarbejdere med dankort og EUROcard er blevet implementeret.

Vi har ved revisionen konstateret, at kontrol af betalingskort for fratrådte medarbejdere er blevet udført og har ikke givet anledning til yderligere.

4.1.6 Fejlkonti

I henhold til de autoriserede konteringsregler skal saldoen senest ved regnskabsafleggelsen gå i nul. Der skal dog dagligt foretages en overvågning og løbende berigtigelse af kommunens fejlkonti for at sikre, at mængden af posteringer ikke bliver uoverskuelig. Derudover skal der løbende foretages sagsbehandling af de enkelte forhold, således at der sker berigtigelse af årsagerne, og fejlene ikke opstår fremadrettet.

Vi har modtaget og gennemgået afstemninger af fejlkonti, herunder fejlkonto for Opus Debitor, for maj, juli samt august. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.7 NemKonto

Vi har testet den udarbejdede kontrol med, at alle ændringer til NemKonto-registeret (indberetning af alternativ modtager) sker på et validt grundlag. Ved at rekvirere loggen fra NemKonto-systemet over ændringer har vi påset, at der er udført kontrol med alle ændringer til betalingsmodtager.

4.1.8 Kreditor

Forvaltningerne skal løbende sikre sig, at fakturaer og indkøbsordrer håndteres i henhold til kommunens regler.

For at forvaltningerne kan efterleve sit ansvar i processen, er det afgørende, at KS følger op på og sikrer, at der ikke hænger fakturaer og ordrer i systemmodulerne til håndteringen af disse.

4.1.9 Indkøbsmodul

Vi har testet, at "indkøbsvogne mgl. godkendelse"-rapporten er gennemgået, og ordrer mere end 3 måneder gamle er slettet, samt at "indkøb mgl. varemottagelse"-rapporten er gennemgået, og leveringsdatoer mere end 5 dage er behandlet.

4.2 Hierarki og prokuragrænser ved godkendelse af bilag

Ved 2.-godkendelse af bilag over 10.000 kr. sker godkendelse i overensstemmelse med de i Kvantum indarbejdede prokuragrænser. En væsentlig risiko ved tildelingen af prokuragrænser er, at medarbejderens mulighed for at disponere på vegne af kommunen ikke harmonerer med den organisatorisk understøttede delegation af ansvar. Beløbsmæssige begrænsninger skal bidrage til en lavere risiko for fejldisponeringer – manglende regler for tildeling af prokuragrænser medfører en risiko for, at medarbejdere uden de nødvendige ledelsesmæssige beføjelser kan godkende og forpligte kommunen for betydelige beløb.

Prokuraudtræk for oktober 2023 viser, at alle forvaltninger fortsat er i tråd med den hierarkiske organisering, og prokuragrænserne følger det ledelsesmæssige ansvar.

4.3 Oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i Kvantum

Ved manuel oprettelse af fakturaer/udbetalinger er der en øget risiko for, at tilsigtede og utilsigtede fejl, mangler, uregelmæssigheder eller besvigelser kan opstå og forblive uopdagede.

Vi har ved vores revision gennemgået processerne for oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i økonomisystemet med henblik på at opnå en rimelig grad af overbevisning for, at disse risici er adresseret.

Det er i den forbindelse påset, at der er etableret en elektronisk forebyggende kontrol, som sikrer, at manuelt oprettede bilag, går i almindeligt godkendelsesflow med 2.-godkender. Såfremt der påføres betalingsoplysninger, eller der ændres i betalingsmetode, sker det i det samme kontrolspor, som vi har testet i afsnit 4.1.

De udførte handlinger har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.4 Administration af autorisationer til Kvantum

Det er ledelsens ansvar, at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller, og i overensstemmelse med kommunens kasse- og regnskabsregulativ m.v., er de interne kontroller omkring bogføringen og betalingsformidling i al væsentlighed baseret på, at:

- ▶ kritiske roller i økonomisystemet begrænses mest muligt, og at det så vidt muligt undgås, at der ved tildeling af jobfunktions- og funktionsroller fremkommer konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,
- ▶ kommunen har implementeret supplerende kontroller rettet mod medarbejdere med udvidede rettigheder, kritiske roller, funktionsroller, der konflikter med hensyn til funktionsadskillelse, ændringer af betalingsoplysninger i stamdata m.v.

Vi har i forbindelse med revisionen foretaget en gennemgang af brugeradgange til udvalgte kritiske forretningsmæssige funktionsadskillelseskonflikter (SoD) i SAP Kvantum-applikationen indenfor record to report, purchase to pay, order to cash. Derudover er der foretaget gennemgang af adgange til udvalgt kritisk SAP Basis funktionalitet. Gennemgangen er foretaget med udgangspunkt i analyser udarbejdet med EYs autorisationsværktøj.

Det er oplyst, at KS i 2022 har foretaget en større gennemgang af autorisationskonceptet i SAP Kvantum-applikationen, hvilket også afspejles i de foretagne analyser.

Resultatet af EYs adgangsanalyser til hhv. SAP SoD og SAP Basis, herunder mere detaljerede tekniske oplysninger, er fremsendt særskilt til KS til videre bearbejdning. Derudover er der afholdt et afrapporteringsmøde, hvor analyserne blev fremlagt.

Vores bemærkninger til gennemgangen fremgår af afsnit 3 samt vores rapportering vedrørende generelle it-kontroller.

4.5 Kontrol af medarbejdere med særlige rettigheder i Kvantum

Vi har i lighed med sidste år konstateret, at der fortsat er mulighed for at foretage enegodkendelser. Dette skyldes, at visse kombinationer af enkeltroller i praksis giver samme rettigheder, som den tidligere særlige rettighed (Kreditor kritisk).

Kombinationen af nedenstående roller giver samme mulighed som den tidligere Kreditor kritisk:

- ▶ F_FICB_FKR – aktivitet 10 (bogføre i Finans)
- ▶ M_RECH_WRK – aktivitet 77 (forudregistrere i MIR4)
- ▶ M_RECH_WRK – aktivitet 01 (bogføre i MIR4).

Der er etableret arbejdsgange, som foreskriver, at der ikke må foretages bogføringer med enegodkendelse, med undtagelse af ved den overvågede proces omkring lukning af fakturapuljen.

Hvis der fejlagtigt bliver bogført med enegodkendelse, er der designet og implementeret en kontrol af alle bilag.

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og har været effektiv for året.

Ledelsen er opmærksom på, at enegodkendelse er en afvigelse til hovedreglen med funktionsadskillelse (2 godkendere), som således ikke er implementeret fuldt ud i forbindelse med tildeling af rettigheder.

Det er ledelsens vurdering, at de etablerede kontroller er tilstrækkelige, og at en ændring af Kvantum ikke vil stå mål med den økonomiske udgift forbundet med ændringen.

4.6 Den af KS udførte stikprøvekontrol

Det betragtes som god governance, at ledelsen løbende sikrer sig, at der er et effektivt internt kontrolmiljø, som sikrer overholdelse af gældende regler og forskrifter, og som adresserer væsentlige risici.

I Københavns Kommune er der etableret en intern kontrol (bilagskontrol), som udføres af KS. Formålet med kontrollen er at påse, hvorvidt kommunens regnskabsføring er i overensstemmelse med formkravene i gældende regler fra ministeriet og at opnå overbevisning for registreringernes rigtighed som grundlag for regnskabet.

Det er konstateret, at KS har udført og udsendt ledelsesinformation for hele 2023. På tidspunktet for rapporteringen har vi modtaget til og med oktober måned.

Vi har foretaget en re-performance af KS' udførte kontrol med Udlæg og Dankort. Hvilket ikke har givet anledning til bemærkninger.

4.7 Bilagskontrol

Vi har gennemgået 384 antal posterings for at vurdere, hvorvidt der har været vedhæftet tilstrækkelig dokumentation til bilagene ved indkøb i kommunen, hvor der foretages en manuel godkendelse inden betaling.

Vi har udvalgt et antal bilag for hver forvaltning i kommunen vedrørende følgende typer af betalinger:

- ▶ Udlæg
- ▶ Dankort/kundekort
- ▶ E-faktura
- ▶ Rammeordre
- ▶ Indkøbsordre.

Dokumentationen kontrolleres ved opslag af bilagene i Kvantum vedrørende indkøb på de forskellige forvaltninger i perioden 1. januar – 31. maj 2023.

Vores observationer ved gennemgangen er drøftet med forvaltningerne.

4.7.1 Udlæg

Vores gennemgang af 168 antal posterings i Kvantum i forhold til udlæg har vist, at i 153 ud af 168 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende, og i 115 ud af 152 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 14 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 37 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

4.7.2 Dankort/kundekort

Vores gennemgang af 138 antal posterings i Kvantum i forhold til Dankort/kundekort har vist, at i 125 ud af 138 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende, og i 40 ud af 51 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 10 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 11 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

4.7.3 E-faktura

Vores gennemgang af 26 antal posterings i Kvantum i forhold til e-faktura har vist, at i 26 ud af 26 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.

4.7.4 Rammeordre

Vores gennemgang af 25 antal posterings i Kvantum i forhold til rammeordre har vist, at i 25 ud af 25 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende.

4.7.5 Indkøbsordre

Vores gennemgang af 27 antal posterings i Kvantum i forhold til finansposter har vist, at i 27 ud af 27 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende

5 Afslutning

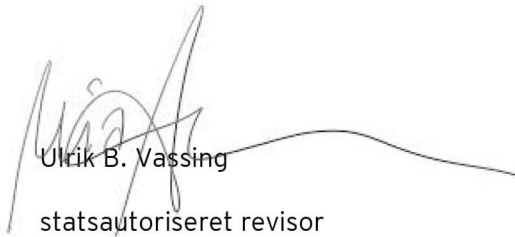
De konstaterede forhold har været drøftet med relevante personer for afklaring af eventuelle faktuelle fejl.

Yderligere spørgsmål eller kommentarer til rapporten kan rettes til EY, Ulrik B. Vassing på telefon 25 29 45 54 eller Intern Revision, Jesper Andersen på telefon 20 42 90 88.

København, den 14. december 2023

EY

Københavns Kommune

Ulrik B. Vassing
statsautoriseret revisor

Jesper Andersen
revisionschef

Rasmus F. Andersen
statsautoriseret revisor

6 Bilag - Formidling af risiko og væsentlighed m.v.

Vi har i nærværende revision vurderet graden af risiko og væsentlighed for de enkelte observationer, og i tilknytning til den givne observation er påført en prioritet ud fra følgende vurderingsgrundlag:

Prioritet 1 – markeres med
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prioritet 1 markeringer anvendes for forhold, der anses for kritiske. I forbindelse med beretninger kan det observerede forhold efter nærmere vurdering eventuelt give anledning til en revisionsbemærkning. ▶ Et forhold anses for kritisk, såfremt der er en høj grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en betydelig effekt og/eller har en betydelig udbredelse. ▶ Prioritet 1 markeringer rapporteres til ledelsen med påkrav om, at disse forelægges for det stående udvalg eller Økonomiudvalget.
Prioritet 2 – markeres med
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prioritet 2 markeringer anvendes for forhold, der anses for væsentlige. Observationerne må ikke have en karakter, der kan medføre revisionsbemærkninger i årsberetningen. ▶ Et forhold anses for væsentlig, såfremt der er en middel grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en vis effekt og/eller har en vis udbredelse. ▶ Prioritet 2 markeringer rapporteres til ledelsen i den reviderede forvaltning.
Prioritet 3 – markeres med
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anvendes for forhold, der ikke har givet anledning til omtale eller kun anses for mindre væsentlige, og som derfor kun rapporteres til ledelsen som opmærksomhedspunkter. ▶ En risiko anses for mindre væsentlig, såfremt der er en lille grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en lille effekt og/eller har en lille udbredelse.